

Mr Aleksandar Vuletić,

profesor engleskog jezika i književnosti

MULTISTRUKOVNI INERCIJSKI SINONIMI U SRPSKOM JEZIKU BANKARSTVA, FINANSIJA I OSIGURANJA

Lična je odluka svakog autora bilo koje vrste naučno-stručnog materijala kojim će leksičkim sredstvima predstaviti svoj rad. Međutim, više je nego očigledna pojava da se ionako teško razumljiva užestručna terminologija dodatno mistifikuje i bespotrebno usložnjava upotrebom niza anglicizama multistrukovnog vanterminološkog tipa.

Ključne reči: *inercijski sinonimi, anglicizmi, srpski jezik struke i nauke*

1. Uvod

Multistrukovni anglicizmi su sve reči, izrazi i fraze koji nisu deo specijalizovane, užestručne terminologije, već opšte leksike srpskog jezika bankarstva, finansija i osiguranja. Pod ovim pojmom podrazumevamo leksiku koja pripada opštem leksičkom fondu srpskoga jezika, učestalo se pojavljuje u svim jezicima struka i nauka i potpuno je anglicizirana. Pojava i postojanje multistrukovne anglicizirane leksike o kojoj ovde govorimo blisko je povezana sa inercijskom sinonimijom. Inercijski sinonimi su, u okviru ovog prikaza, najkraće rečeno, objektivno nepotrebni anglicizmi u srpskom jeziku. Nepotrebni su zato što u srpskom jeziku već (odavno) postoje odgovarajuće reči za te pojmove. Inercijski sinonimi su semantički balast i neopravdani su kako u neterminologizovanoj leksici jezika struka i nauka tako i u njihovoj užestručnoj leksici. Izlišnost ovih anglicizama još je uočljivija kada su ti anglicizmi nestručno adaptirani ili čak potpuno preuzeti u sirovom obliku (u izvornoj engleskoj grafiji). Veliki broj ovih inercijskih sinonima anglicizama krije se pod maskom takozvanih grekolatini-

zama, a u srpskom jeziku često su predstavljeni kao internacionalizmi.

2. Poreklo pojave

Upotreba ovakve vrste jezičkih sredstava motivisana je željom autora stručno-naučnog materijala da „fascinira“ korisnike svojom „elokvencijom“, da iskaže svoj „profesionalizam i intelektualnost“, te da ostavi utisak „izuzetno inteligentne i obrazovane osobe“. Potreba za uvođenjem anglicizama, pored postojećih srpskih reči koje izražavaju istovetan sadržaj i semantički su potpuno istovredne, zasniva se i na odražavanju želje za pripadnošću određenom, tobože nadmoćnijem kulturno-jezičkom obrascu koji je anglo-američkog porekla. „Pri tome, postojeće domaće reči srpskog jezika – usled sve učestalijeg ponavljanja konkurentskih anglicizama – ili polako bivaju njima potisnute, ili su već sasvim istisnute iz svakodnevne upotrebe, pa postaju u većoj ili manjoj meri zastarele.“¹

Multistrukovni inercijski anglicizmi „zvuče“ kao užestručni termini i podsećaju na njih, ali to nisu. Oni su varka, često neuspešna i loša. Stvarni razlozi za upotrebu ovakve anglicizirane leksike, pored postojećih srpskih reči, snobovske su i kvazinaučne prirode. Pomenuti bespotrebni anglicizmi, na primer, često se koriste u zahuktaloj propagandnoj mašineriji bankarstva i osiguranja kao sredstvo za pridobijanje klijenata. Njima se proizvodi i usluge koji nam dolaze sa Zapada predstavljaju kao vrlo poželjni i kvalitetni, a samim tim i preko potrebni.

Neumerena upotreba i gomilanje objektivno nepotrebnih anglicizama ostavlja mučan utisak kod korisnika jezika, često potpuno zbunjenog i ozlojeđenog zbog teškoća u upotrebi angliciziranog jezika.² Štaviše, ako se već angliciziranoj specijalizovanoj leksici doda i anglicizirana opštejezička leksika, rezultati su poražavajući. Od želje da stvori izuzetan naučno-stručni tekst, ambiciozni, katkad i jezički priučeni i nedoučeni „čovjek struke“ stvara frankenštaj-nizovani jezik, koji više nije ni srpski jezički hibrid (anglosrpski), već nešto gore od toga. *Kao što svi znamo, cilj upotrebe jezika jeste prenošenje smislene, precizne*

---

1 Prčić, 2005:158

2 Vasić, Prčić, Nejgebauer (2001:7) pišu u uvodu svog *Rečnika novijih anglicizama*: „Podsetimo se samo da u dnevnoj štampi i političkom jeziku *implementacija* uspešno potiskuje i *spvođenje* i *realizaciju*, dok se pacijenti sada upućuju na *monitoring*, a ne na *posmatranje* i *kontrolu*.“

i kvalitetno oblikovane poruke. Ovo je posebno izraženo u jeziku struke i nauke, gde se te poruke moraju preneti potpuno jasno i nedvosmisleno! Na ovo su, izgleda, mnogi naučnici i stručnjaci zaboravili.

Pojedini autori materijala iz oblasti srpskog jezika bankarstva, finansija i osiguranja kao da se ponekad utrkuju u „fabrikovanju“ novih anglicizama u srpskom jeziku, nespremni, nevoljni i nenaučeni da koriste postojeće srpske reči. Ni oblast javne upotrebe jezika ovih struka i nauka širokog tipa nije pošteđena ove pojave (reklame, brošure, obraćanje lica iz finansijskog sektora javnosti).

3. Zaključak i primeri

U nastavku dajemo spisak (koji nije konačan!) anglicizama koji se učestalo pojavljuju u diskursu lica zaposlenih u sektorima bankarstva, finansija i osiguranja. Oni su prikazani u levom stupcu tabele, a njihovi srpski sinonimi dati su u desnom stupcu tabele. Sigurni smo da se ovi isti anglicizmi javljaju i u drugim raslojenim varijetetima srpskoga jezika, posebno jezicima struka i nauka (zato smo ih i nazvali multistrukovni), te stoga ovaj prikaz ima još širu vrednost i upotrebljivost.

Isključivi cilj preporuke za upotrebu srpskih reči jeste da se njihovom upotrebom, pogotovo kada se pojavljuju uz uskostručnu leksiku jezika struke i nauke u istom štvu, dobija jasna, nemistifikovana, nedvosmislena, pouzdana i precizna informacija. Ovo su, kao što znamo, osnovne odlike svake uspešne i korisne komunikacije, i to pre svega komunikacije u naučnom svetu. Naposljetku, još jednom ističemo da govorimo o opštejezičkoj multistrukovnoj leksici, te da se, ukoliko se neki od naših primera iz tabele koristi u oblastima bankarstva, finansija i osiguranja kao stručni termin, taj naš primer ne odnosi na takvu pojmovnu realizaciju lekseme.

Tabela 1. Multistrukovni anglicizmi srpskog jezika bankarstva, finansija i osiguranja i njihovi srpski sinonimi

apdejtovanje, apdejting, updating	ažuriranje
aplikacija	zahtev, prijava, molba
aplicirati	podneti molbu ili zahtev, konkurisati
atraktivna (ponuda)	primamljiva (ponuda)
autentifikovati	utvrditi verodostojnost
benefit	korist, pogodnost
benčmark, benchmark	pokazatelj, reper

Multstrukovni inercijski sinonim u Srpskom jeziku bankarstva, finansija i osiguranja

---

disintermedijarni	bez posrednika
ekonomija (eng. economy)	privreda
euro	evro
edukacija	obrazovanje, osposobljavanje
ekspertni, expertni	stručni
eksplikacija	objašnjenje, pojašnjenje
eksterni, externi	spoljni
implementacija	sprovođenje, realizacija
investiranje	ulaganje
indikator, indicator	pokazatelj
inicijalan	početni
inkompatibilnost	nekompatibilnost, neuklopivost
interni, internalni	unutrašnji
konekcija	veza, povezanost
konfirmativan	potvrđan
krucijalan	suštinski, važan, vrlo bitan
limit	granica, ograničenje
limitirati	ograničiti
lukrativan	isplativ, unosan
miks, mix	kombinacija, mešavina
mitigacija	ublažavanje, smanjenje
monitoring	nadgledanje, kontrola
municipalan	opštinski, gradski, lokalni
neautorizovan	neovlašćen
noveliran	nov
opcija	mogućnost, izbor
oficijelan	zvaničan
office	kancelarija
participacija	učesće, učestvovanje
permanentno	stalno, neprekidno
profitabilan	isplativ, unosan
realokacija	preusmeravanje, preraspodela
rejting, rating	rang, vrednost, ugled
retencija	zadržavanje
set	komplet, skup, zbirka
signifikantan	značajan, bitan

simplifikacija	uprošćavanje, pojednostavljenje
spekulacije	nagađanja
startovati	početi
stopirati	sprečiti, zaustaviti
subordiniran	podređen, nižeg ranga
suplementaran	dodatan
supstitucija	zamena
totalno	potpuno, sasvim, u potpunosti
transfer	prebacivanje
transferabilan	prenosiv
ultimativan	vrhunski, krajnji, najbolji
uniforman	jednoobrazan, isti, jednak
utilizacija	iskoristivost
federalni	savezni
fiksing, fixing	utvrđivanje, potvrđivanje, određivanje
finalan	završni, krajnji, konačni
finalizovati	završiti, okončati
fluktuacija	variranje, kolebanje
fokusirati (se)	usredsrediti (se), usmeriti (se)

Literatura:

1. Vasić, Prčić, Nejgebauer, 2001: V. Vasić, T. Prčić, G. Nejgebauer, *Du yu spe-ak anglosrpski? Rečnik novijih anglicizama*. Novi Sad, Zmaj.
2. Gortan-Premk, 2004: D. Gortan-Premk, *Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
3. Klajn, Šipka, 2008: I. Klajn, M. Šipka, *Veliki rečnik stranih reči i izraza*, četvrto izdanje, Novi Sad, Prometej.
4. Mekenzi, 2006: I. MacKenzie, *Professional English in Use: Finance, Banking and Insurance*, Cambridge: Cambridge University Press.
5. Pešikan, Jerković, Pižurica, 2010: M. Pešikan, J. Jerković, M. Pižurica, *Pra-vopis srpskoga jezika (izmenjeno i dopunjeno izdanje)*, Novi Sad, Matica srpska.
6. Prčić, 2005: T. Prčić, *Engleski u srpskom*, Novi Sad, Zmaj.
7. Stijović, 2009: R. Stijović, *Srpski jezik: norma i praksa – prilozi pisanoj i go-vornoj komunikaciji*, Beograd, Čigoja štampa.

Summary

**Multiprofessional Inertial Synonyms of the Serbian Language
for Banking, Finance and Insurance**

Aleksandar Vuletić, M. A.

Multiprofessional inertial synonymy is a very common lexical-semantic phenomenon in Serbian For General Purposes and Serbian for Banking, Finance and Insurance. The synonymy is based on parallel use of anglicisms and autochthonous Serbian words. The tendency for usage of anglicisms originates in an idea that anglicisms are more professional, more prestigious, and therefore more preferable lexical items than their already existing Serbian equivalents. As a result, heavily anglicised professional/occupational discourse becomes unclear, mystified and (even) snobbish, which is altogether in opposition to main principles of scientific communication. A suggestion is made for Serbian words (given in the Table of examples) to be used as to avoid the problem mentioned.